Koninkrijksrelaties

INTERVIEW MIKE EMAN

‘De missie blijft: welvaart moet alle Arubanen welzijn opleveren’

Scheidend premier Mike Eman is trots op de vooruitgang die Aruba onder zijn leiding heeft geboekt en op de bijzondere positie van Aruba in het koninkrijk. Dat koningin Beatrix daar indertijd tegen zou zijn geweest, bevreemdt hem. ‘Ik herken dat niet.’

Door **Remco Meijer**

Tot veler verrassing kondigde Mike Eman (65) in juni zijn afscheid aan als minister-president van Aruba. Hij is sinds maart 2025 premier van het autonome land binnen het Koninkrijk der Nederlanden en was dat eerder tussen 2009 en 2017. Dat Eman na 25 jaar het voorzitterschap van zijn christendemocratische Arubaanse Volkspartij (AVP) zou neerleggen, was wel al sinds begin dit jaar bekend. Op het partijcongres op 4 oktober droeg hij die rol over aan Wendrick Cicilia (30), minister van Toerisme, Transport en Arbeid.

Op 1 januari treedt Eman definitief terug als premier. Wie hem opvolgt, is nog niet duidelijk. Cicilia zou voor de hand hebben gelegen, maar de jonge politicus heeft ervoor gekozen eerst nog in zijn ambt te willen groeien. Meestgenoemd is nu partijgenoot en huidig minister van Justitie Arthur Dowers (61).

Generaties in de nationale politiek

Zelf vindt Eman zijn tussentijdse vertrek niet zo verrassend, vertelt hij tijdens een van zijn periodieke bezoeken aan Den Haag. De familie Eman is al generaties actief in de nationale politiek. Over zijn overgrootvader Cornelis Hendrik (1865-1914) schreef Eman het boek *Voorvechter*, dat deze maand verschijnt, waarin hij ‘het ontwaken van Aruba’ beschrijft. Cornes, zoals zijn bijnaam luidde, was een pleitbezorger van betere voorzieningen voor het lang verwaarloosde eiland.

De grootvader van Mike Eman richtte in 1942 de AVP op en zijn oudere broer Henny (1948-2025) was de eerste premier van Aruba, nadat het eiland in 1986 onder de toenmalige Nederlandse Antillen de status aparte had verworven. Henny Eman stopte in 1989. Tussen 1994 en 2001 was hij een tweede periode premier.

‘Op 6 januari was het een jaar geleden dat mijn broer Henny overleed’, zegt Eman. ‘Een heel emotionele dag. Hij was een voorbeeld voor mij. Ik ben de jongste van acht kinderen. Onze vader overleed plotseling, op 51-jarige leeftijd. Mijn moeder stond er toen alleen voor, maar als gezin hebben we in die tijd veel solidariteit binnen onze gemeenschap ervaren. Dat heeft ons gevormd. Henny en ik deelden het streven om de leefbaarheid op Aruba te vergroten, om het algemeen belang te dienen. Maar in één ding had ik zijn voorbeeld nog niet gevolgd: eerder stoppen. Dat heb ik op 6 januari besloten.’

Bij de laatste verkiezingen, in december 2024, was Eman lijstduwer. Cicilia was lijsttrekker en won nipt. Eman werd, op verzoek, toch weer premier. Maar hij is van mening dat de nieuwe generatie onvoldoende ruimte krijgt als hij zijn termijn volmaakt. ‘In de loop van het jaar ben ik tot de conclusie gekomen dat de politieke vernieuwing die ik voor ogen heb niet goed mogelijk is als ik nog twee jaar minister-president blijf.’

Ongelijkheid

Aruba is zo groot als Texel, telt 110 duizend inwoners en heeft een economie die voor 90 procent draait op toerisme. Eman draagt straks een welvarend eiland over, maar in de wetenschap dat iets minder dan de helft van de bevolking niet in die welvaart deelt. Veel mensen hebben twee banen nodig om rond te komen.

Eman: ‘Een hotelkamer was in 2010 gemiddeld 130 dollar, nu 400 dollar (356 euro, *red.*). De toeristische sector is met 70 procent gegroeid, het bnp verdubbeld. Mooie cijfers, maar hoe laat je die de gehele bevolking ten goede komen?

‘Ik ga elke week naar een andere wijk om met mensen te spreken. In de Amerikaanse hotels, met marmeren tegels en kroonluchters, is het minimumloon 2.100 Arubaanse florin (1.050 euro, *red.*) Het bestaansminimum op Aruba is 2.600 florin. We hebben een toeslagenstelsel ingevoerd om dat te compenseren. We hebben een algemeen pensioen, vrij uniek in deze contreien. Vroeger was dat er alleen voor ambtenaren. We boeken vooruitgang, maar welvaart omzetten in welzijn voor alle bewoners blijft een missie.’

Aruba wilde al heel vroeg een status aparte. Waarom?

‘Binnen de Nederlandse Antillen was Aruba onderhorig aan Willemstad. Dat botste met de ambitie van Aruba. In mijn boek beschrijf ik hoe mijn overgrootvader streed voor meer scholen op Aruba en betere verbindingen. We hadden alleen een klein steigertje in plaats van een haven. Onze verlangens moesten we in een begroting kenbaar maken aan een koloniale raad op Curaçao. Die stond onder leiding van een gouverneur, aangesteld door de minister van Koloniën en later Overzeese Gebiedsdelen.

‘Voor de wensen van Aruba was weinig begrip, terwijl we steeds meer bijdroegen aan de landskas – zeker nadat de Lagoraffinaderij zich bij ons had gevestigd. Dat leidde tot de conclusie dat we iets aan de politieke structuur moesten doen. Al in 1930 lanceerde mijn opa de kreet ‘Los van Curaçao’. Uiteindelijk heeft dat nog meer dan vijftig jaar geduurd.’

Aruba lijkt een betere verstandhouding te hebben met Nederland dan Curaçao en Sint Maarten, die sinds de ontmanteling van de Antillen in 2010 ook autonome landen zijn. (Bonaire, Sint Eustatius en Saba werden bijzondere gemeenten, *red.*) Klopt dat?

‘Ja, dat is een goede waarneming. Curaçao heeft altijd dominantie gevoeld vanuit de centrale regering in Den Haag, Aruba juist vanuit Curaçao. Wij hebben het koninkrijk steeds als een waarborg gezien en ons ook verzet tegen de wens van Nederland dat we in 1996 helemaal onafhankelijk zouden worden. Mijn broer Henny en Betico Croes hebben daar actief tegen gelobbyd, met hulp van toenmalig minister Ernst Hirsch Ballin. Er is bij ons ook veel respect voor het Koninklijk Huis, vanuit het gevoel dat de leden zich altijd zullen inzetten voor een rechtvaardige bejegening van de eilanden.’

Hebt u in dit verband kennisgenomen van het onderzoek van Gert Oostindie? Uit door hem gepubliceerde aantekeningen van koningin Beatrix blijkt dat zij sterk gekant was tegen de status aparte van Aruba.

‘Ja, wij hebben dat met verwondering gelezen. Want zo hebben wij het Koninklijk Huis nooit ervaren.’

Beatrix noemde de status aparte ‘fataal’ en vroeg zich af: ‘Waarom moet Betico zoveel schade doen?’ Kunt u dat plaatsen?

‘Nee. Prinses Margriet en Pieter van Vollenhoven waren kort na de invoering van de status aparte op Aruba. Zij vierden op 18 maart 1986 onze Nationale Dag mee. In 1987 is koningin Beatrix zelf op bezoek gekomen bij mijn broer Henny. We hebben daar prachtige foto’s van. Ze was heel enthousiast. Dus nee, zo kennen wij het Koninklijk Huis niet.’

Misschien wilde zij het koninkrijk bij elkaar houden?

‘Dat zeker. Er was indertijd ook een Antilliaanse premier, Juancho Evertsz, die zei: ‘Zes min één is nul.’ Hij had de vrees: als er eentje weggaat, valt het uit elkaar. Misschien was dat de zorg. Maar dat koningin Beatrix ons niet een zelfstandige positie zou gunnen waarin wij ons beter konden ontplooien, dat herken ik niet.’

In weerwil van uw doorgaans goede verstandhouding met Nederland bent u in 2014 zes dagen in hongerstaking gegaan, toen de Rijksministerraad uw begroting afkeurde omdat de staatsschuld te hoog opliep. U gebruikte zware woorden: ‘Aruba wordt gegijzeld, verkracht en vernederd door Nederland.’ Hoe kijkt u daarop terug?

(Lacht.) ‘Laten we het toeschrijven aan die tijd. Ter verduidelijking: er was een financiële wereldcrisis tussen 2007 en 2008. Die trof ook Aruba. Toen ik in 2009 aantrad, hadden we te maken met dalende inkomsten door teruglopend toerisme.

‘Er waren twee theorieën hoe je daaruit kon komen: bezuinigen, of de staatsschuld laten oplopen. Nederland heeft altijd meer vlees op de botten gehad om te kunnen zeggen: we gaan bezuinigen. Wij hebben dat niet. We hadden juist allerlei plannen voor investeringen. Dus hebben we de staatsschuld laten oplopen. Nederland had bovendien een slechte ervaring met Curaçao. Bij de ontmanteling van de Antillen was daar 4 miljard aan schulden gesaneerd, maar al snel waren zij weer van het rechte pad afgegaan. Daar werden wij het slachtoffer van.’

Maar hoezo ‘verkracht’?

‘Volgens het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden is de financiële huishouding van elk van de vier landen een autonome zaak. Dus als Nederland ons een aanwijzing geeft om de begroting in evenwicht te brengen, is dat een verkrachting van het Statuut. Ik koos ervoor een streep in het zand te trekken, ook vanuit mijn voorouderlijke geschiedenis.

‘De Raad van State heeft ons achteraf gelijk gegeven. En een maand later verzocht Den Haag mij alweer om te lobbyen met andere eilanden voor een Nederlandse plek in de Veiligheidsraad (wat in 2018 lukte, *red.*). Dus de crisis heeft niet lang geduurd.’

Tijdens de covidpandemie moest u toch weer naar Nederland kijken voor financiële ondersteuning. Voelde dat niet vervelend?

‘Wij houden onze eigen broek op. Maar covid was echt heel serieus. Onze luchthaven was maanden dicht, terwijl toerisme onze inkomstenbron is. Internationale financiële instellingen lenen alleen aan onafhankelijke landen, maar dat zijn wij niet.

Op 1 januari treedt Mike Eman terug als premier van Aruba. Foto Kiki Groot voor de Volkskrant

Voor ons is de inbedding in het koninkrijk belangrijk. Dat hebben we gemerkt met de spanning tussen de VS en Venezuela

Wij zitten in een koninkrijksverband, dus moeten we het daarbinnen regelen. Dat speelt ons wel parten hoor, want er zijn heel interessante financiële instellingen voor de regio waartoe wij geen toegang hebben. Maar goed, met Nederland zijn we nog in gesprek over de afwikkeling hiervan.'

Staatssecretaris Eric van der Burg (Koninkrijksrelaties, VVD) heeft voorgesteld elk jaar een koninkrijksconferentie te organiseren. Is dat een goed plan?
'Ja, uitstekend idee. Het is goed om na te denken over de meerwaarde van het koninkrijk. Wij moeten onze economie diversifiëren, om minder afhankelijk te zijn van toerisme. Ik heb mij ingezet om allerlei bedrijven en instellingen naar Aruba te halen, zoals de Universiteit Wageningen. Dat is ook van belang voor Nederland, net als onze strategische ligging. Voor ons is de inbedding in het koninkrijk belangrijk. Dat hebben we weer gemerkt met de spanning tussen de Verenigde Staten en Venezuela. Wij zaten middenin dat theater, maar werden toch met rust gelaten.'

Is dat ook de reden dat Aruba geen rol wilde spelen in het toelaten van Nobelprijswinnaar en oppositiepoliticus Maria Machado?
'Den Haag gaat in het koninkrijk over Defensie en Buitenlandse Zaken. En Buitenlandse Zaken houdt rekening met wat de VS denken.'

Machado wilde via Aruba terug naar Venezuela, maar kreeg geen toestemming. Kwam u dat goed uit?
'Dat is moeilijk te zeggen. Aan de ene kant is er een door de Amerikanen gesteunde regering in Venezuela, die dat niet leuk had gevonden. Aan de andere kant is 90 procent van de ongeveer tienduizend Venezolanen in ons land op haar hand. Wij houden de banden met Venezuela graag goed. Nederland volgde de lijn van de Amerikanen, maar kennelijk zijn er nu afspraken gemaakt op basis waarvan zij alsnog is teruggekeerd. Het was niet aan ons om dat te beslissen.'

U bent een sterk voorstander van Aruba in Schengen. Hoe ziet u dat voor zich?
'Voor vliegen naar de VS hebben wij een pre-clearance-systeem voor douane en immigratie. Dat betekent dat elke vlucht een binnenlandse vlucht is. Dat creëert veel meer kansen voor handel en toerisme. Daarom zouden we dat ook graag met de EU willen. Als het kan met Amerika, waarmee we geen staatkundige relatie hebben, moet het met de EU en Nederland ook mogelijk zijn. Wij hebben zelfs een Europees paspoort. Maar Brussel gaat erover, en dat duurt lang. Het zou aangeven dat ons land internationaal breed verbonden is en dat versterkt onze uitstraling in de wereld.'